

Uchwała z dnia 21 lutego 1997 r.
III ZP 3/97

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, w sprawie z powództwa Jadwigi K., Elfrydy M. i Renaty Ż. przeciwko Skarbowi Państwa-Prokuraturze Wojewódzkiej w G. o wypłatę premii, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 21 lutego 1997 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni postanowieniem z dnia 20 października 1996 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 KPC.

Czy przepis § 14 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18.04.1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników Urzędów Państwowych (Dz. U. Nr 43, poz. 223) rodził obowiązek utworzenia funduszu premiowego przez pracodawcę od dnia 1.07.1995 r.;

Jeżeli tak - to czy wobec nieutworzenia funduszu premiowego i nieopracowania zasad przyznawania premii przysługuje ta premia i na jakich zasadach, czy odszkodowanie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Przepis § 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz. U. Nr 43, poz. 223) zobowiązywał pracodawcę do utworzenia funduszu premiowego. Naruszenie tego obowiązku może uzasadniać odpowiedzialność odszkodowawczą pracodawcy na podstawie art. 471 KC w związku z art. 300 KP.

U z a s a d n i e n i e

Wątpliwości Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia powstały w następującej sytuacji.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Gdyni wyrokiem z dnia 8 lipca 1996 r. zasądził na rzecz trzech powódek premie za okres od dnia 1 lipca 1995 r. do dnia 30 kwietnia 1996 r., z ustawowymi odsetkami. Powódki pracowały jako maszynistki w Prokuraturze Rejonowej w G. i były zaliczone przez przepisy płacowe do grupy pracowników pomocniczych. Do dnia 30 czerwca 1995 r. jednym ze składników ich wynagrodzenia był dodatek służbowy, wypłacany na podstawie § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 lutego 1989 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz. U. Nr 8, poz. 56 ze zm.) oraz zarządzenia Prokuratora Generalnego. Od dnia 1 lipca 1995 r. nowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz. U. Nr 43, poz. 223) wyłączyło możliwość przyznawania dodatków służbowych pracownikom zatrudnionym na stanowiskach pomocniczych. Wprowadziło ono jednakże przepis (§ 14) według którego: ust. 1. dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach pomocniczych, robotniczych i obsługi tworzy się fundusz premiowy w ramach posiadanych środków na wynagrodzenia; ust. 2. wysokość funduszu premiowego, o którym mowa w ust. 1, oraz zasady przyznawania premii określa kierownik urzędu. Sąd I instancji ustalił, że na podstawie tego upoważnienia Prokurator Wojewódzki w G. wydał odpowiednie zarządzenie dopiero dnia 13 maja 1996 r., stosowane od dnia 1 maja

1996 r. Od tej daty powódki otrzymywały premie zgodnie z tym zarządzeniem. Sąd Rejonowy przyjął, że skoro strona pozwana stosowała w spornym okresie do innych grup pracowników zarządzenie Prokuratora Generalnego nr 15/94, dotyczące premii mimo, że utraciło ono moc obowiązującą z uwagi na zaprzestanie obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 lutego 1989 r, stanowiącego jego podstawę prawną, to wobec niewydania w terminie odpowiedniego zarządzenia na podstawie § 14 rozporządzenia z dnia 18 kwietnia 1995 r, należy wobec powódek stosować zarządzenie nr 15/94.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku nie podzielił tego poglądu. Jego zdaniem zarządzenie nr 15/94 nie może być stosowane do powódek, gdyż po pierwsze utraciło moc obowiązującą, a po wtóre - nie dotyczyło tej grupy pracowników. Powódki nie mają prawa do premii ponieważ nie utworzono funduszu premiowego i wbrew obowiązkowi nie ustalono regulaminu premiowania. Sąd Wojewódzki skłania się do poglądu, że strona pozwana powinna ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 415 KC w związku z art. 300 KP za zawinione zaniechanie wydania regulaminu premiowania, dostrzega jednakże trudność w ustaleniu szkody. Niewydanie regulaminu spowodowało negatywne skutki finansowe dla powódek, jednakże - zdaniem Sądu II instancji - praktycznie nie jest możliwe ustalenie wysokości szkody.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Prawo do premii może wynikać z umowy o pracę lub przepisów płacowych. W niniejszej sprawie sytuacja jest o tyle szczególna, że strona pozwana (a powinna nią być Prokuratura Rejonowa w G. jako zakład pracy zatrudniający powódki) w ogóle nie wydała regulaminu premiowania, mimo że § 14 rozporządzenia z dnia 18 kwietnia 1995 r. do tego ją zobowiązywał. W tej sytuacji Sady słusznie przyjęły, że poczynając od dnia 1 maja 1996 r. do powódek ma zastosowanie regulamin premiowania wydany przez jednostkę nadrzędną nad ich zakładem pracy, tj. Prokuraturę Wojewódzką w G.

Trafnie przyjął Sąd Wojewódzki, że do powódek w spornym okresie nie można stosować zarządzenia nr 15/94, głównie z tego względu, że nie obejmowało ono pracowników pomocniczych (do których należały powódki). Oznaczałoby to bowiem rozszerzającą wykładnię przepisów płacowych polegającą na stosowaniu ich do grupy zawodowej, która nie jest nimi objęta. Jest to niedopuszczalne.

Strona pozwana naruszyła jednakże prawo nie wydając regulaminu premiowania mimo obowiązku wynikającego z § 14 rozporządzenia z dnia 18 kwietnia 1995 r. Obowiązek ten ciąży na pracodawcy bez względu na wielkość posiadanych środków na wynagrodzenia. Wielkość tych środków może mieć jedynie wpływ na wysokość premii określonych w regulaminie. Słusznie Sąd II instancji dopatruje się w tym przypadku odpowiedzialności pracodawcy na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów Kodeksu cywilnego (art. 300 KP). Nie można jednak uznać za prawidłowe wskazanie jako podstawy odpowiedzialności art. 415 KC w związku z art. 300 KP. Swoje roszczenie powódki wywodzą bowiem ze stosunku umownego (stosunku pracy), należy zatem stosować do nich art. 471 KC w związku z art. 300 KP. Obowiązek wydania regulaminu premiowania należy wprowadzić do zbiorowego prawa pracy, gdyż ten regulamin jest wewnątrzzakładowym źródłem prawa pracy. W tej płaszczyźnie jego niewydanie nie jest zatem - ściśle rzecz ujmując - określonym w art. 471 KC niewykonaniem umowy. Obowiązek wydania tego regulaminu jest jednak także powinnością wobec wszystkich pracowników, których ma dotyczyć, a zatem stanowi element indywidualnych stosunków pracy. Z tego względu przepis art. 471 KC może mieć w sprawie odpowiednie zastosowanie.

Nie można podzielić poglądu Sądu II instancji, że mimo stwierdzonego uszczerbku finansowego po stronie powódek, nie da się ustalić wysokości szkody. W takiej sytuacji,

jeżeli Sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania nie jest możliwe lub nader utrudnione, to może zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważaniu wszystkich okoliczności sprawy (art. 322 KPC). W niniejszej sprawie szkoda związana jest normalnym związkiem przyczynowym z niewydaniem regulaminu premiowania przez kierownika urzędu zatrudniającego powódki (do czasu rozpoczęcia stosowania regulaminu wydanego przez jednostkę nadrzędną). Wysokość odszkodowania należy zatem ustalić na podstawie tego regulaminu, z uwzględnieniem przesłanek nabycia i utraty prawa do premii oraz posiadanych przez pracodawcę środków na wynagrodzenia.

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji.

=====